

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนของบริษัทไทย โดยทำการพิจารณาช่องว่างระหว่างทฤษฎีการค้าใหม่และเครือข่ายการผลิตนานาชาติ ที่เชื่อว่าคุณลักษณะเฉพาะของบริษัทเป็นปัจจัยที่ช่วยอธิบายความแตกต่างด้านการค้าและการลงทุน กับข้อมูลจากแบบสอบถามของหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุน การวิจัยและพัฒนา และอื่น ๆ เพื่อระบุถึงข้อมูลที่จำเป็นในการวิเคราะห์และสังเคราะห์แบบสอบถามต้นแบบที่มีมิติต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับทฤษฎีให้มีความครบถ้วนมากขึ้น โดยผลการศึกษาช่องว่างพบว่าการเก็บข้อมูลของบริษัทไทยนั้นขาดความเชื่อมโยงกันในหลาย ๆ มิติ โดยเฉพาะมิติด้านการค้าและการลงทุน

คณะผู้วิจัยอาศัยพื้นฐานจากทฤษฎีการค้าใหม่ ประกอบกับผลจากการวิเคราะห์ช่องว่างที่ได้ เพื่อการทำกรสังเคราะห์แบบสอบถามต้นแบบที่มีคำถามและมีมิติที่เชื่อมโยงกันในหลาย ๆ ด้าน เช่น ข้อมูลทั่วไปของบริษัท กระบวนการผลิต การจ้างงาน ผลการดำเนินการของบริษัท การค้า การลงทุน และแหล่งที่มาของเงินทุนในการบริหารจัดการ ทั้งนี้จากการสุ่มเลือกจัดเก็บข้อมูลบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ จำนวน 137 บริษัท คณะผู้วิจัยมีการปรับเลือกใช้ข้อมูลให้ใกล้เคียงกับคำถามในแบบสอบถามเพื่อให้ข้อมูลมีความเพียงพอที่จะสามารถแสดงถึงคุณลักษณะเฉพาะของบริษัทและความเชื่อมโยงที่เป็นไปได้ระหว่างการค้าและการลงทุน

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยภาพ หรือ Data Visualization โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามต้นแบบ แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนมีทิศทางตรงข้ามกัน การลงทุนที่เพิ่มมากขึ้นมักเกิดควบคู่กับการที่มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของบริษัทลดลง โดยพบในเกือบทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและผลการดำเนินการของบริษัทมีทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้า อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี คณะผู้วิจัยไม่พบว่าการลงทุนและผลการดำเนินการมีความสัมพันธ์ที่ชัดเจน ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO และ CONSUMP ทั้งนี้การที่บริษัทมีประสบการณ์การค้า หรือการค้าในปีก่อนหน้าช่วยให้ความสัมพันธ์ทั้งสองที่พบมีความชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังพบว่าบริษัทไทยในตลาดหลักทรัพย์ก็มีความแตกต่างของคุณลักษณะเฉพาะในหลาย ๆ ด้านที่แตกต่างกันมาก เมื่อเปรียบเทียบกับบริษัทที่มีการค้าระหว่างประเทศกับบริษัทที่ไม่มีการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งผลมีความคล้ายคลึงกับการศึกษาที่ใช้ “Heterogeneous Firm Models” ในต่างประเทศ

เมื่อพิจารณาผลจากการวิเคราะห์การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตตามกรอบทฤษฎีเครือข่ายการผลิตนานาชาติ (International Production Network) และทฤษฎีห่วงโซ่คุณค่าโลก (Global Value Supply Chain) คณะผู้วิจัยพบว่าไม่มีบริษัทที่ประกอบการภายในประเทศเพียงอย่างเดียวบริษัทใดเลยที่ถือครองหุ้น

โดยนักลงทุนไทยทั้งหมด โดยพบว่าการถือครองหุ้นเกินกว่าครึ่งหนึ่งของนักลงทุนต่างชาติพบมากในกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS แต่มีจำนวนไม่มากนัก

สำหรับบริษัทแม่ที่มีเครือข่ายการผลิตในต่างประเทศ รูปแบบ (Mode) ของการจัดตั้งบริษัทในต่างประเทศส่วนใหญ่มักเลือกใช้บริษัทลูกมากกว่าการจัดตั้งบริษัทในเครือ และในหลายๆกรณี บริษัทแม่เมื่อออกไปจัดตั้งบริษัทในต่างประเทศอาจเลือกถือครองหุ้นทั้งหมด ซึ่งเห็นได้ในกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO, INDUS, RESOURC และ TECH ยกเว้นเพียงกลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP

นอกจากนั้น คณะผู้วิจัยยังพบว่า การออกไปลงทุนของบริษัทผ่านรูปแบบการจัดตั้งบริษัทในเครือในต่างประเทศและ/หรือจัดตั้งบริษัทลูกในต่างประเทศมักสัมพันธ์กับประสบการณ์การแสวงหารายได้จากการส่งออก โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งพบทั้งในภาพรวมและในระดับกลุ่มอุตสาหกรรม ดังนั้นลักษณะของการค้าระหว่างประเทศและการออกไปลงทุนในต่างประเทศจึงอาจเป็นเหตุการณ์ที่ส่งเสริมกัน (Complementary)

ผลจากการศึกษานี้ แสดงให้เห็นว่าการจะเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการลงทุน รวมถึงมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลระดับบริษัทที่มีความละเอียดสูงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง โดยแบบสอบถามต้นแบบที่คณะผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นนี้ หากมีการดำเนินการเก็บข้อมูลจากบริษัทที่ครบถ้วนน่าจะช่วยให้นักวิจัยในอนาคตตอบคำถามเรื่องการค้าและการลงทุนที่เปลี่ยนไปได้อย่างถูกต้องและชัดเจนมากขึ้น